

כנגד ארבעה תפילין דברה תורה

Tefillin in Four Movements

ז"ל In Memory of our Dear Friend, Dr. Sam Smith

שמואל יעקב בן אברהם יצחק ז"ל

(1) שמות יג, א-י

(א) וידבר ה' אל-משה לאמר: (ב) קדש-לי כל-בכור פטר כל-רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא: (ג) ויאמר משה אל-העם זכור את-היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא ה' אתכם מזה ולא יאכל חמץ: (ד) היום אתם יצאים בחדש האביב: (ה) והיה כי-יביאך ה' אל-ארץ הכנעני והחתי והאמורי והחוי והיבוסי אשר נשבע לאבותיך לתת לך ארץ זבת חלב ודבש ועבדת את-העבודה הזאת בחדש הזה: (ו) שבעת ימים תאכל מצות וביום השביעי חג לה': (ז) מצות יאכל את שבעת הימים ולא-יראה לך חמץ ולא-יראה לך שאר בכל-גבלך: (ח) והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים: (ט) והיה לך לאות על-ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך פי ביד חזקה הוצאך ה' ממצרים: (י) ושמרת את-החקה הזאת למועדה מימים ימימה:

(2) שמות יג, יא-טז

(יא) והיה כי-יביאך ה' אל-ארץ הכנעני כאשר נשבע לך ולאבותיך ונתנה לך: (יב) והעברת כל-פטר-רחם לה' וכל-פטרו שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים לה': (יג) וכל-פטר חמור תפדה בשה ואס-לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבגד תפדה: (יד) והיה כי-ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים: (טו) והיה כי-תקשה פרעה לשלחנו ויהרג ה' כל-בכור בארץ מצרים מבכר אדם ועד-בכור בהמה על-כפן אגני זבח לה' כל-פטר רחם הזכרים וכל-בכור בני אפדה: (טז) והיה לאות על-ידכה ולטוטפת בין עיניך כי בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים:

(3) דברים ו, ד-ט

(ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד: (ה) ואהבת את ה' אלהיך בכל-לבבך ובכל-נפשך ובכל-מאדך: (ו) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על-לבבך: (ז) ושננתם לבניך ודברתם בס בשבת בביתך ובילכתך בדרך ובשכבך ובקומך: (ח) וקשרתם לאות על-ידך והיו לטוטפת בין עיניך: (ט) וכתבתם על-מזוזות ביתך ובשעריך:

(4) דברים יא, יג-כא

(יג) והיה אם-שמעו תשמעו אל-מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את-ה' אלהיכם ולעבדו בכל-לבבכם ובכל-נפשכם: (יד) ונתתי מטר-ארצכם בעת יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך: (טו) ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת: (טז) השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם: (יז) וחרה אף-ה' בכם ועצר את-השמים ולא-יהיה מטר והאדמה לא תתן את-יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר ה' נתן לכם: (יח) ושמרתם את-דברי אלה על-לבבכם וזאת נפשכם וקשרתם אתם לאות על-ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם: (יט) ולמדתם אתם את-בניכם לדבר בס בשבת בביתך ובילכתך בדרך ובשכבך ובקומך: (כ) וכתבתם על-מזוזות ביתך ובשעריך: (כא) למען יראו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם בימי השמים על-הארץ:

Questions:

- 1) Why is the מצוה of תפילין presented 4 different times?
- 2) Why do תפילין של ראש in בתיים 4 "overlook" this seemingly obvious source for 4?
- 3) What is the meaning of the singular phrase בפיך תהיה תורת ה'?

(5) מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה יז

למען תהיה תורת ה' בפיך למה נאמר לפי שנאמר והיה לך לאות שומע אני אף הנשים במשמע והדין נותן הואיל ומזוזה מצות עשה ותפילין מצות עשה אם למדת על מזוזה שהיא נוהגת בנשים כבאנשים יכול אף תפילין ינהגו בנשים כבאנשים ת"ל למען תהיה תורת ה' בפיך, לא אמרתי אלא במי שהוא חייב בתלמוד תורה, מכאן אמרו הכל חייבין בתפילין חוץ מנשים ועבדים. מיכל בת כושי היתה מנחת תפילין, אשתו של יונה היתה עולה לרגלים, טבי עבדו של רבן גמליאל היה מניח תפילין: ולזכרון בין ענין למען תהיה תורת ה' בפיך מכאן אמרו כל המניח תפילין כאלו קורא בתורה וכל הקורא בתורה פטור מן התפילין.

(6) מדרש תנאים לדברים פרק ו פסוק ח

וקשרתם לאות על ידך כרך אחד של ארבע טוטפת שהיה בדין הואיל ואמ' תורה תן תפילין ביד ותן תפילין בראש מה בראש ארבע טוטפת אף ביד ארבע טוטפת ת"ל וקשר' לאות על ידך כרך אחד של ארבע טוטפת או כשם שביד כרך אחד אף בראש כרך אחד ת"ל לטוטפת טוטפת טוטפת הרי ארבע טוטפות אמורות: או יעשה ארבע כיסין של ארבע טוטפות ת"ל וקשרתם לאות על ידך וכיס אחד של ארבע טוטפות:

(7) סנהדרין ד ע"ב

ודכולי עלמא יש אם למקרא

והתניא {שמות י"ג:ט"ז} לטטפת {דברים ו':ח'} לטטפת {דברים י"א:יח'} לטוטפות הרי כאן ארבע דברי ר' ישמעאל.
ר"ע אומר אינו צריך טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים.

(8) דברים ל, יא-יד

(יא) כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי מֵצִוְךָ הַיּוֹם לֹא־נִפְלְאת הוּא מִמֶּךָ וְלֹא רִחֲקָה הוּא:
(יב) לֹא בַשָּׁמַיִם הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה־לָנוּ הַשְּׁמַיְמָה וְיִקְחָהּ לָנוּ וְיִשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂהָ:
(יג) וְלֹא־מֵעֵבֶר לֵים הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲבֹד־לָנוּ אֶל־עֵבֶר הֵים וְיִקְחָהּ לָנוּ וְיִשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂהָ:
(יד) כִּי־קָרֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ כִּלְמָכָה לַעֲשׂוֹתוֹ:

(9) מסכת תפילין א:ב

כך היה רבי אליעזר אומר גדולה היא מצות תפילין, שכך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל והגית ביומם ולילה, אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, רבון העולמים, וכי אנו יכולין להגות יומם ולילה, אמר להם הקדוש ברוך הוא, בני, היו נותנים תפילין על ראשיכם ועל זרועותיכם, ואני מעלה עליכם כאלו אתם הוגים בתורה יומם ולילה, שנאמר והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין ענין למען תהיה תורת ה' בפיך.